

LADISLAV HOHOŠ

HROZBA TRETEJ SVETOVEJ VOJNY?! DVADSIATE STOROČIE EŠTE NESKONČILO: 1914—2014

O AUTOROVI

Ladislav Hohoš (1948), slovenský neo-marxistický filozof a futurolog. V letech 1967 – 1973 vystudoval filozofii a anglistiku na Univerzitě Komenského (UK) v Bratislavě, kde vyučuje na katedře filozofie. Je zakládajícím členem a předsedou slovenské Futurologické společnosti (od roku 2010) a zakládajícím členem společnosti Network for Critical Studies of Global Capitalism (od roku 2011). — Hohoš vyučuje sociální a politickou filozofii. Předmětem jeho zájmu je však také problematika vědecko-technického rozvoje. Kritizuje liberalismus a kapitalismus (volný trh), přičemž podporuje myšlenky sociálně-demokratických (socialistických) a komunistických alternativ tohoto společenského a ekonomického systému.

Díla: Vedecko-technická revolúcia a budúcnosť ľudstva (1985); Svet v bode obratu: Systémové alternatívy kapitalizmu koncepcie, stratégie, utópie (s Peterem Dinušem, 2011),

ANOTACE

Ladislav Hohoš se pomocí analýzy ekonomických strategií kapitalismu dostává k příčinám světových vojenských konfliktů a upozorňuje na snadnou možnost vzniku třetí světové války.

Koniec koncov pre Prusko-Nemecko nie je už možná žiadna iná vojna než svetová, a to svetová vojna dosiaľ nebývalého rozsahu a prudkosti. Osem až desať miliónov vojakov sa bude navzájom hrdúsiť a vyžerú pritom Európou horšie ako by to dokázalo mračno kobyliek. Spustošenie spôsobené tridsaťročnou vojnou vtiesnané do troch až štyroch rokov a rozšírené na celý kontinent; hlad, epidémie, hroznou biedou vyvolaný všeobecný úpadok do barbarstva tak vojsk ako aj ľudových mäs; beznádejný chaos nášho umelého zhonu v rámci obchodovania, priemyslu a úverovania, ktorý skončí všeobecným bankrotom; zrútenie starých štátov a ich tradičnej štátnej múdrosti takým spôsobom, že sa koruny budú budú po tuctoch váľať na dlažbe a že sa nenájde nikto aby ich pozdvihol; úplná nemožnosť predvídať, ako to všetko skončí a kto sa v boji stane víťazom. Jeden výsledok je však istý: všeobecná vyčerpanosť a vytvorenie podmienok pre konečné víťazstvo robotníckej triedy. - Taký je výhľad do budúcnosti, pokiaľ do krajnosti vybičovaný systém vzájomných pretekov vo vojnovom zbrojení prinesie nakoniec svoje nevyhnutné plody. Páni kniežatá a štátnici, do takejto situácie ste svojou múdrosťou priviedli starú Európou. A ak Vám neostáva nič iného ako začať posledný veľký vojnový tanec, nám to môže prísť vhod. Vojna nás možno dočasne zatlačí do pozadia, snáď nám vyrve niektoré už dobyté pozície. Lenže ak ste rozpútali sily, ktoré potom už nedokážete zvládnuť, tak nech sa stane čo sa má stať: na konci tragédie vy budete zničení a víťazstvo proletariátu bude buď vybojované alebo aspoň nevyhnutné.

Vizionárom – autorom článku bol Fridrich Engels.

PRVÁ SVETOVÁ VOJNA

Vo skvelej viktoriánskej dobe storočného mieru Veľká Británia uplatňovala zásadu slobodného obchodu, pokiaľ produkty ostatných krajín vzhľadom na jej technologickú prevahu neboli schopné konkurencie. Zlom nastal v sedemdesiatych rokoch devätnásteho storočia, kedy sa do popredia svetového hospodárstva usilovali dostať zjednotené Nemecko a USA. Anglicko stratilo svetové prvenstvo a začalo uplatňovať protekcionizmus tým, že na dovážaný tovar vyrubilo clo. Burzové špekulácie boli na vzostupe, hoci v priemysle a obchode sa prejavovali príznaky svetovej hospodárskej krízy (1873-1879). Katastrofa nastala krachom na viedenskej burze 9.mája 1873 a mala následky v Nemecku, stovky podnikov zbankrotovali. Svet po Viedenskom kongrese (1815) bol multipolárny, hegemonmi bolo päť európskych mocností – okrem Británie Francúzsko, Nemecko, Rakúsko-Uhorsko a Rusko. päť veľmocí prostredníctvom vzájomného intrigovania udržiavalo kvázirvnováhu („európsky koncert“): Rusko a Veľkej Británie chceli zabrániť zjednoteniu Nemecka, situáciu komplikoval resentiment Francúzska snahou o ovládnutie kontinentu. Podľa kancelára Bismarcka vždy bolo lepšie byť na strane troch než na strane dvoch. Kvázirvnováha bola narušená na prelome devätnásteho a dvadsiateho storočia. Nemecko bolo na vzostupe, Podunajská monarchia a cárske Rusko vo fáze úpadku. Británia ako imperiálna mocnosť vo viktoriánskej ére robila politiku „splendid isolation“. Po demisii kancelára Bismarcka v roku 1890 Nemecko neobnovilo Zaisťovací zmluvu s Ruskom, čo viedlo k následnému rusko-francúzskemu spojenectvu. Británia bola pod tlakom Nemecka a preto uzavrela spojeneckú dohodu „Entente cordiale“ s Francúzskom v roku 1904 a dohodu s Ruskom o rozdelení sfér vplyvu v strednej Ázii v roku 1907 (Petrohradská konvencia). Vzostup srbského nacionalizmu po zavraždení kráľovskej dynastie v roku 1903 stimulovalo sarajevský atentát 28.júna 1914, ale rozhodujúce boli mocenské zájmy veľmocí.

Historik Christopher Clark, špecialista na dejiny Pruska, v závere svojho monumentálneho diela o príčinách prvej svetovej vojny napísal: „Protagonisti roku 1914 sa chovali ako námesačníci, boli síce v strehu, ale nevidiaci, ženúci sa za snami, ale slepí ohľadom skutočných hrôz, ktoré sa chystali vypustiť do sveta.“ Po prvý raz v dejinách sa vojna viedla priemyselnými metódami, nezvyčajne krutým spôsobom boli použité chemické zbrane. Tragédia prvej svetovej vojny spôsobila pád štyroch impérií a nezmyselnú smrť 10 miliónov vojakov plus 7 miliónov civilistov, pričom trvalé následky malo ďalších 20 miliónov ľudí; v dôsledku toho skončila dominancia európskej civilizácie. J. Patočka pochopil, že prvá svetová vojna bola rozhodujúcou udalosťou v dejinách tohto storočia, preto pomenoval dvadsiate storočie *doba noci, války a smrti*. (Kacířské eseje) Americko-nemecký historik Fritz Stern popísal prvú svetovú vojnu ako prvú pohromu dvadsiateho storočia, tú pohromu, od ktorej pochádzajú všetky ďalšie pohromy, pod čím sa rozumie Ruská revolúcia a druhá svetová vojna. François Furet napísal, že prvá svetová vojna prinavrátila do centra európskej politiky ideu revolúcie. (Minulosť jednej ilúzie)

Na rozdiel od E.Hobsbawma síce súhlasím, že dvadsiate storočie začalo v roku 1914, ale nesúhlasím, že bolo krátke, rok 1989 bol len jedným extrémom z mnohých. Devätnáste storočie bolo triumfom západného osvietenstva, jeho symbolmi boli viktoriánska éra a Britské impérium. Dvadsiate storočie je naozaj vekom extrémov, lenže nebolo krátke, naopak ešte nekončí. Skončí buď nastolením „nového osvietenstva“, ktoré nebude západocentrické, alebo upadnutím do barbarstva v horizonte nasledujúcich desaťročí. V optimistickom scenári sa jeho symbolom stane multipolárny svet, pesimistický scenár by mal katastrofický charakter až po Hobbesovo *Bellum omnium in omnes* (vojna všetkých proti všetkým). Nástup dvadsiateho storočia sa prejavuje od roku 1873, kedy sa začali formovať jeho aktéri (finačný kapitál, revolučné hnutia atď.), a bol naozaj impozantný v podobe prvej svetovej vojny. Futurológovia už v sedemdesiatych rokoch dosiahli zhodu v tom, že obdobím zmeny sú roky 1975-2025, pričom ide o orientačný medzník, kedy by mohlo symbolicky dvadsiate storočie skončiť. Hobsbawm dospel k záveru, že sme dospeli k bodu historickej krízy, náš svet riskuje implóziou i explóziou, takže *budoucnosť nemôže byť pokračovaním minulosti*. (Věk extrémů) Dvadsiate storočie mohlo skončiť rozpadom ZSSR, keby sa naplnili nádeje na pozitívnu zmenu svetového poriadku namiesto „pokračovania minulosti“. Tento postulát znamená potrebu nového východiska, ktoré sa črtá v podobe prekonania tradičnej geopolitiky v zmysle projekcie mocenského záujmu štátu resp. ríše do geografického priestoru.

GEOPOLITIKA A NOVÁ STUDENÁ VOJNA

Geopolitika sa viaže na parciálnu hegemoniu a imperializmus vyúsťujúci do úsilia o svetovládu. Takto zlyhal „európsky koncert veľmocí“ pred prvou svetovou vojnou. Prekonanie geopolitiky je možné etablovaním univerzalizmu, ktorý by dokázal nastoliť stabilitu prostredníctvom pravidiel. Európsky univerzalizmus predstavuje morálne dvojznačnú doktrínu, obsahuje nielen ľudské práva, ale aj právo silnejšieho - tzv. nositeľov hodnôt na intervenciu proti barbarom. I.Wallerstein požaduje *univerzálny univerzalizmus*, etablovanie globálnych univerzálnych hodnôt, ich formovanie predstavuje veľký morálny podnik ľudstva. (Evropský univerzalizmus) Ide teda o multipolaritu s celosvetovými nadštátnymi organizáciami, prvé pokusy o ich vytvorenie sa začali nie náhodou práve po prvej svetovej vojne. Europoslanec Boris Zala stavia proti geopolitike definovanej geograficky europolitiku, definovanú prostredníctvom kodifikácie hodnotových kritérií: *Europolitika sa musí stať „korekčným“ nástrojom voči obnovovaným pokusom veľmocí o*

uplatnenie vplyvu, či voči vytváraníu osobitných vzťahov, predovšetkým zo strany USA a Ruska. (Europeanizmus)

Podľa Zbigniewa Brzezinského Amerika po roku 1991 premárnila unikátnu globálnu príležitosť formovať v Euroázii novú medzinárodnú architektúru. Súčasnú podmienku sú pre uvedený zámer nepriaznivé, lebo dnešný svet je oveľa menej náchylný akceptovať dominanciu jednej mocnosti, hoci aj tak vojensky silnej a politicky vplyvnej ako USA. (Strategic vision) Redaktor The Economist Edward Lucas v komentári „Bude tretia svetová?“ vyzýva na odpor voči Putinovmu Rusku ako „gaunerskému štátu na prahu Európy“ a vidí úsvit desivého nového sveta, v ktorom medzinárodné pravidlá neplatia a silnejší dominuje slabšiemu. Samozrejme, vinnikom je bezohľadné a chamtivé Rusko, ktoré chce obnoviť impérium. Lucasova „nová studená vojna“ nie je o ideológii, ale o čírej moci, nie je o ideách, ale o peniazoch; je to vojna krutého a nespravodlivého kapitalizmu. (The New Cold War) Lucas správne stanovil diagnózu, ale prestal byť objektívny ohľadom hľadania vinníka. Pokiaľ ide o jeho útoky na Rusko, z formálne právneho stanoviska naozaj anexiou Krymu porušilo medzinárodné právo. Na druhej strane by sa dalo argumentovať tým, že referendum na Kryme má väčšiu legitimitu než súčasná dočasná revolučná vláda v Kyjeve, ktorá sa ujala moci porušením dohody z 21.2.2014 a na základe nerešpektovania platnej ústavy. Táto klika sa opiera o ukrajinský ultranacionalizmus a extrémizmus s prvkami fašizmu. Na východe Ukrajiny by sa mohli odohrávať pri obsadzovaní budov do ktorých sa uchýlili tzv. „separatisti“ podobné krvavé scény ako obsadzovanie ruského parlamentu v októbri 1993, pričom výsledok je nepredvídateľný. Ide o to, že politické elity na Ukrajine sú rovnako nezmierniteľne rozdelené až znepriatelené ako vtedy v Rusku. Kríza v Rusku vyústila do prijatia novej ústavy v referende 12.decembra 1993, poloprezidentský systém odvtedy zaručuje stabilitu. Ukrajina pozostáva zo siedmich regiónov, extrémnu rozpoltenosť by mohla vyriešiť federalizácia krajiny na základe ústavných zmien. K chaosu na Ukrajine prispela aj Európska únia. Summit vo Vilniuse 29.11.2013 o Východnom partnerstve nebol dobre pripravený. Predseda Európskej komisie M.Barroso striktno odmietol žiadosť prezidenta Janukovyča, aby rokovania o obchodných vzťahoch boli trojstranné za účasti Ruska napriek tomu, že si musel byť vedomý, že EU nemôže oprávnené ekonomické záujmy Ruska jednoducho ignorovať.

Ak sa vrátíme do nedávnej minulosti, nedodržiavanie a tým aj spochybňovanie medzinárodného práva od deväťdesiatych rokov nezačalo Rusko, či už išlo o obsadenie Iraku a Líbie alebo v Európe bombardovanie Srbska bez mandátu Bezpečnostnej rady OSN v roku 1999 a následné vyhlásenie nezávislosti Kosova vo februári 2008. Srbsko s podporou Ruska trvá na tom, že odtrhnutie provincie bolo v rozpore s medzinárodným právom, predovšetkým s Rezolúciou Bezpečnostnej rady OSN č. 1244. Medzinárodný súdny dvor v Haagu v roku 2010 v rozsudku uviedol, že „medzinárodné právo neobsahuje žiadny zákaz vyhlásenia nezávislosti“. Tento precedens nie je právne záväzný, ale spochybňuje princíp nemeniteľnosti hraníc v Európe po druhej svetovej vojne, ktorý je zakotvený v Záverečnom akte Helsinskej konferencie z augusta 1975. Hrozba novej studenej vojny „nie o ideách, ale o peniazoch“ (Lucas) spočíva v tom, že násilne vynútený unipolárny svetový poriadok už funguje len čiastočne a zo zotrvačnosti, resp. že prestáva fungovať. Prezident Putin na stretnutí Valdajského klubu v septembri 2013 nedeklaroval impérium, ale ruskú národnú a kultúrnu identitu. Argumentoval tým, že časy, keď sa nasadzovali iným hotové modely, sú už dávno za nami a varoval pred pokusmi oživiť jednopolárny unifikovaný model sveta a rozpustiť inštitút medzinárodného práva a národnej suverenity. Má si na čo sťažovať, napríklad na nedodržanie sľubov o nerozširovaní NATO na východ, na vypovedanie zmluvy o systémoch protiraketovej obrany alebo na zasahovanie EU a

USA do vnútorných záležitostí Ukrajiny. Na nevydarenej „farebnej revolúcii“ v rokoch 2004-2005 sa aktívne podieľali vplyvové agentúry ako German Marshall Fund of the USA s centrálou v Bratislave. Prezident Juščenko, ktorý v opakovanom treťom kole volieb získal iba 52% hlasov, čo poukazuje na polarizáciu krajiny, v roku 2010 rehabilitoval tzv. Ukrajinskú povstaleckú armádu, smutne známu ako Banderovci. Nedávno USA prostredníctvom Victorie Noland priznali, že do udalostí na Ukrajine investovali 5 miliárd dolárov.

MULTIPOLÁRNY SVETOVÝ PORIADOK

Západ netreba odpisovať, ale jeho päťsto rokov trvajúca globálna nadradenosť skončila, čo predstavuje výzvu pre Ameriku (Brzezinski). Medzinárodná situácia pripomína nestabilitu konfigurácie pred prvou svetovou vojnou. Špeciálne v Európe sú hranice rovnako nestabilné ako boli na prelome devätnásteho a dvadsiateho storočia. Ak sa má zabezpečiť primát medzinárodného práva pred právom silnejšieho, vyžaduje si to celosvetovú medzinárodnú organizáciu, ktorá by dokázala aj silou garantovať nový multipolárny svetový poriadok. Túto úlohu nedokáže naplniť Organizácia spojených národov vo svojej dnešnej podobe, predpokladá zásadnú inštitucionálnu reformu predovšetkým z toho dôvodu, že jej fungovanie je založené na výsledkoch druhej svetovej vojny a nezohľadňuje reality súčasného globálne prepojeného sveta a jeho aktérov. Historické poučenie spočíva v tom, že multipolárny svet nebude môcť fungovať ako v 19. storočí bez takejto transnacionálnej autority. V podstate to bude závisieť od rozhodnutie USA, či by v najbližšej budúcnosti boli ochotné akceptovať stratu časti svojej dnes imperiálnej (pretože výlučnej) suverenity.

Vízia nahradenia geopolitiky etablovaním globálnych univerzálnych hodnôt je príťažlivá a ponúka východisko zo súčasnej neutešenej situácie, lenže naráža na objektívne prekážky. Znovuoživenie geopolitiky vyvoláva boj o deficitné prírodné zdroje, suroviny (ropa a plyn) a najmä zásoby pitnej vody. Kombinácia politickej nestability a nedostatku zdrojov predstavuje hrozivú geopolitickú konšteláciu. (Brzezinski) Ako je známe, Irak v decembri 2000 začal predávať ropu len za euro, líbyjský vodca Kaddáfí chcel zaviesť zlatý denár, Irán mal zámer predávať ropu za zlato. Rusko, Irán, Angola, Sudán a Venezuela sa údajne dohodli, že za dodávky ropy budú platiť jüanom. Na internete sa vyskytujú názory, že Rusko a Čína sa pripravujú na znovuzavedenie zlatého štandardu. Nasledovala alebo bude nasledovať reakcia zo strany USA, lenže pokiaľ ide o Irán a Sýriu, agresia je neprijateľná pre Čínu a Rusko. Časy neobmedzenej emisie petrodolárov pre Federálnu rezervnú banku sa krátia. To znamená ohrozenie nadvlády USA nad svetovým finančným systémom v horizonte najbližších desať rokov, čo súvisí s ropou, takže boj o prírodné zdroje je zároveň bojom o hegemoniu na finančných trhoch.

V geopolitike ide o dominanciu buď námornú alebo o dominanciu kontinentálnu. Kontrola nad oceánmi umožňuje kontrolu nad svetom, tak fungovalo Britské impérium. Námornú dominanciu v súčasnosti majú USA, Briti odstúpili námorné základne na západnej pologuli v roku 1940 výmenou za vojnové dodávky. Britský geograf Halford J. Mackinder v roku 1904 sformuloval hypotézu, podľa ktorej platí, že kto ovláda východnú Európu (európska časť Ruska), ovláda „Heartland“ - srdce Eurázie, a kto ovláda jej srdce, ovláda Eurázie a tým celý svet. Námorná imperiálna mocnosť, ktorá chce udržať svoju hegemoniu, podľa geopolitickej doktríny musí zabrániť akejkoľvek forme spojenectva medzi Nemeckom a Ruskom. V rámci studenej vojny bolo cieľom USA zničiť a ovládnuť európske Rusko. Pád Sovietskeho zväzu potom znamenal povýšenie USA na úroveň jedinej globálnej superveľmoci. Podľa stratégie Heartlandu,

geopolitickým problémom je samotná existencia zjednoteného a nezávislého Ruska. Inými slovami, Rusko *esse delendam* (musí byť zničené) ako kedysi Kartágo jednoducho preto, že z hľadiska hegemonu nemá miesto pod Slnkom, takže bez ohľadu na to, akú politiku by prípadne uplatňovalo. Analytik Stratfor G.Friedman sa teší na pád Ruska ako na „skvelý výsledok“ - krátko po roku 2020 sa ruská vojenská moc zrúti a napokon sa Rusko ako veľmoc rozpadne. Friedman predpokladá opakovanie druhej svetovej vojny v polovici 21.storočia: *slabšie štáty, ktoré sa pokúšajú znovuvymedziť rovnováhu síl vo svete, sa budú domnievať, že treba spustiť náhle preventívne vojny ešte skôr, ako bude druhá strana pripravená.* Kontrola vesmíru znamená to, čo doteraz kontrola oceánov, tretia svetová vojna preto bude vesmírnou vojnou, ktorú podľa prognózy v polovici 21.storočia vyhrajú USA. Friedman netají, že z historického hľadiska sú USA bojachtivý štát, mladé impérium ktoré má ďaleko od úpadku a vlastne až teraz začína so svojim vzostupom. (Nasledujúcich 100 rokov)

Osudové rozhodnutia do značnej miery závisí od USA, akým spôsobom sa rozhodnú uplatňovať globálnu moc viazaného impéria (ponechajme stranou hodnotenie, či ide o moc čiastočne otrasenú alebo naopak na vzostupe). Politická elita USA je rozštiepená, prezident Obama ponechal militantných neokonzervatívcov vo významných funkciách a zdá sa, že udávajú tón. Immanuel Wallerstein ironicky kritizuje amerických „jastrabov“ prostredníctvom obľúbeného Napoleonovho citátu „Odvalu, viac odvahy, vždy len odvalu!“ (autorom výroku je Danton vo vzťahu k Francúzskej revolúcii), pointa spočíva v tom, že Napoleon mal iba dočasný úspech. Výsledkom éry prezidenta G.W.Busha bolo, že *USA sú osamelá supervelmoc, ktorá postráda skutočnú moc, svetový vodca, ktorého nikto nenasleduje a málokto má v úcte, krajina nebezpečne unášaná prúdom uprostred globálneho chaosu, ktorý nedokáže mať pod kontrolou.* (Úpadek americkej moci) Na rozdiel od Friedmana Brzezinski zastáva názor, že vojna v Iraku nebola potrebná a dalo sa jej vyhnúť. Predpokladá, že postimperialistické Rusko bude zohrávať dôležitú úlohu vo svete a načrtol geopolitickú víziu rozširovania politických inštitúcií Západu, podľa ktorej Rusko (aj Ukrajina) a Turecko by sa mohli začleniť do EU a NATO. V horizonte do roku 2025 sa úpadok americkej hegemonie bude odohrávať podľa troch alternatívnych scenárov. Prvý scenár „arogancie“ je varovný s extrémne negatívnymi dôsledkami: mohutné finančné krízy spolu s eskaláciou vojenskej angažovanosti v zahraničí budú viesť k drastickému kolapsu. Druhý a tretí scenár sú moderatné, predpokladajú pomalý pokles. V druhom scenári domáca stagnácia bude viesť k strate dôvery v zahraničí, tretí scenár znamená zotavenie doma a zlyhanie v zahraničí v dôsledku deštruktívnej vojenskej angažovanosti proti nepriateľom. (Strategic Vision)

Ozývajú sa viaceré varovné hlasy. Redaktor Wall Street Journal Paul Craig Roberts tvrdí, že USA majú plán na destabilizáciu Ruska, čo predpokladá degradovať jeho odstrašujúci arzenál. Navyše Washington zmenil svoju jadrovú doktrínu tak, aby umožňovala prvý úder. Možno si predstaviť Rusko obkľúčené základňami a protiraketové štíty, ktoré by jeho obrannú silu neutralizovali, čiže by sa stalo čiastočne alebo úplne bezbranným. Riziko vojny v tomto scenári je v časovej nadväznosti krokov. Ak sa Rusko bude chcieť brániť, bude tak musieť urobiť skôr, ako táto pasca sklapne. Čo pripomína situáciu, ktorú charakterizoval Clark, že politici sa správali ako námesačníci, síce v strehu, ale nevidiaci, t.j. nedokážu domyslieť efektívny cieľ, ale chcú získať prospech. Publicista Giulietto Chiesa, bývalý člen Parlamentného zhromaždenia Rady Európy, píše o tom, ako sa dnes manipuluje vedomím, súčasné štátne prevraty sa organizujú prostredníctvom manipulácie s vedomím občanov. Poukazuje na nárast rusofóbie v európskom parlamente a varuje pred začiatkom Tretej svetovej vojny, ktorá vypukne v dôsledku nedostatku zdrojov.

PROPAGANDA A FAŠISTICKÝ POPULIZMUS

Vládnúce kruhy by dokázali nechať padnúť rozhodnutie náhle a popliesť národy, aby hneď nepoznali, kto je útočník a kto je napadnutý, majstrovsky by uviedli vlastenecké davy do extázy a zabránili protestnému prípadne revolučnému hnutiu. Vládnúce elity dnes postupujú podobne ako pred prvou svetovou vojnou, samozrejme na sofistikovanejšej úrovni a s využitím stále efektívnejších represívnych technológií. Malou ukážkou schopností propagandy bolo vystúpenie ministra zahraničných vecí USA Colina Powella na Valnom zhromaždení OSN 5.2.2003 s tvrdením, že Irak disponuje zbraňami hromadného ničenia. Vtedy nevedel, že je to lož, s odstupom času však priznal, že o vojne už bolo rozhodnuté skôr pred jeho vystúpením. V súčasnosti platí realistický predpoklad, že v krátkodobom horizonte sa pravicový fašistický populizmus presadí skôr ako sofistikovaná snaha novej ľavice o získavanie podpory pre hľadanie udržateľnej alternatívy. Kryptofašizmus disponujúci sofistikovanými technológiami kontroly predstavuje osvedčený spôsob, ktorým dokáže *ochlokracia* udržať pod kontrolou a decimovať prebytočnú populáciu, za optimálny počet obyvateľov planéty sa považuje pol až jedna miliarda. Ak nedôjde k nastoleniu udržateľnej spoločnosti, a to ani fašistickými metódami, kríza sa bude prehĺbovať až k bodu, kedy sa udržiavanie statu quo jednoducho zrúti a možnosť pozitívneho obratu vzhľadom na ireverzibilné okolnosti bude nereálna vzhľadom na premeškanie času „bodu obratu“. Rovnováha by bola nastolená prostredníctvom regresu, komplexnosť by sa znížila a návrat k sofistikovanej civilizácii by mohol trvať veľmi dlho.

Vzhľadom na to, že klasické schémy bezpečnosti uplatňované v minulých dvoch storočiach už neplatia, nemožno očakávať storočný mier, iba *prímérie*. Pritom Brzezinski nie bezdôvodne upozorňuje, že USA ako globálnu supervelmoc nemá kto nahradiť, Čína nepripadá do úvahy. Dá sa predpokladať, že vojne zabráni vzájomná ekonomická závislosť, potreba kooperácie je aj bezpečnostným faktorom. Prímérie by mohlo byť udržateľné, pokiaľ dôjde k dohode o novom svetovom poriadku v podobe multipolárnej stability. Toto prímérie by malo obsahovať dohodu o demilitarizácii kozmu aspoň na geostacionárnej dráhe. Druhou možnosťou, ako symbolicky ukončiť dvadsiate storočie, je vojna, lenže riziká vzhľadom na súčasnú úroveň zbraní hromadného ničenia, nielen jadrových, ale robotických, biologických, genetických, nanotechnologických, kozmických atď. sú neúnosné a nepredvídateľné. Podľa viacerých súčasných politických analytikov by vojna mohla vypuknúť už skôr, napríklad v intervale sedem rokov. Títo analytici zrejme vychádzajú z reality, že nároky viazaného hegemonu vyvolávajú hrozbu vojny. V súčasnosti teda balansujeme na pokraji vojny, ktorá sa ľahko môže stať svetovou.

